

LES SACRIFIÉS

Bulletin bimestriel de la Fédération des Victimes du Nazisme enrôlées de Force

H 1 VNEF

No 3/1996

Mai/Juin

36e année

**Monument
aux Morts
Strassen**

A NOS MARTYRS 1940 - 1945.

NEY NICOLAS - HOUDREMONT JEAN - PIERRE - MAJERUS THEODORE - JUNG JEAN - MAJERUS NICOLAS -
KREMER ERNEST - EWEN THEODORE - HOFFMANN MARCEL - MAJERUS JEAN - PIERRE - JUNIO JEAN - PIERRE -
KUTTER JULES - NEY JEAN - NICOLAS CHARLES - FEDERMEYER LEON - REITER HENRI - GUILLON ALPHON
MEYERS NICOLAS *DISPARUS*: BOUR ARTHUR - GALLION ROBERT - GROFF ROBERT - HAMMEREL JOSEPH
JENTGEN BONAVENTURE - JUNG ANTOINE - URBING JOSEPH

Fédération: FNEF
3A, rue de la Déportation
Luxembourg

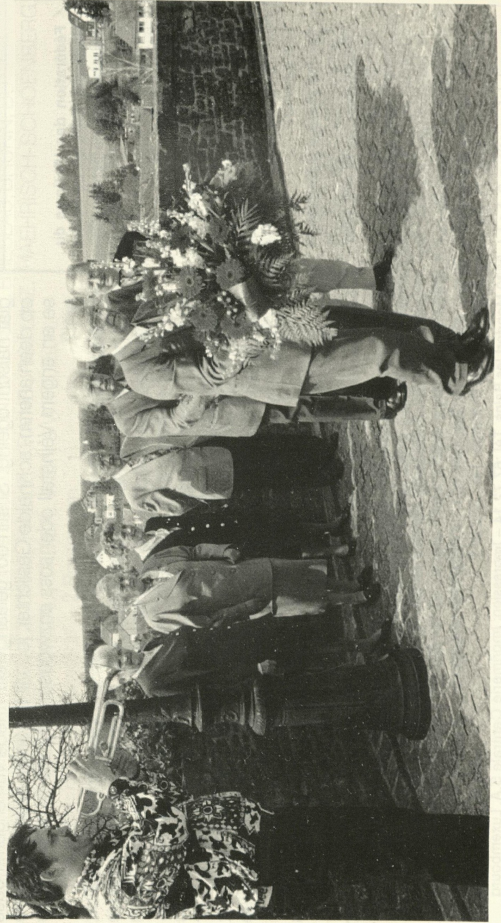

De 29. Mee 1996 as de **Mémorial de la Déportation op der Gare** vun Hollerech (Zwangskrutéierung an Emsdilling) ageweicht gin. Weinst dem übleche Marktum u Platz am Bülletin, hei jhust ee Bild vun der Inauguration mat dem Versprechen, dass de Rapport dorwäert an der nächster Nummer publizéiert gët.

Nationalkongress

De schéine Festsall vun der Gemeng Käerch war um Nomëtteg vum 20. Abrél op en Hoor no ze kleng, fir all déi Leit opzehuelen, déi deen Dag de Wee dohl gemaach haten. Eis Käercher Kommerodinnen a Kommeroden hate keng Méi an Arbecht gescheit, fir de Kongress vun den Enrôlés de Force z'organiséieren. 150 Sätzplazen hate si agricht, ma dat gong nët duer. Mat 170 Leit war de Sall archi comble. Eis Käercher Kommerodinnen a Kommeroden hun e ganz grouse Luew verdengt. Als jonk, kleng, ma dynamesch Sectioun hate si eng phantastesch Leeschtung vollbruecht, déi hinne Mérite verschafft, déi et denwäert sin, hei ervirgestrach a festgehalen ze gin.

Eier de Kongress ugefaangen huet, war eng Gedenkzeremonie virum Käercher Monument aux Morts bei der Kiirch. Délégatoune vum Zentralcomité a vum Käercher Sectionscmité hun do Blumme néiergelluecht an den Trompettist Jean Ney huet d'Sonnerie aux Morts gespillt.

De Pierre Strauss,

President vun der Käercher Sectioun huet a senger Missioun als President vum Kongressbüro d'Begréissungsproch gehalten. Hie sot: Am Numm vun de Mëmbere an der Käercher Sectioun heeschen ech iech alleguer häerzlech wëllkomm um Nationalkongress vun der Association des enrôlés de force victimes du nazisme. Mir si nët nëmmen eng kleng Gimmelmehen houfreg als kleng Sectioun iech aus dem ganze Land hei bei äis empfänken ze dürfen. Mir emfannen dat als eng ganz grouse Eier. De leschte Kongress war zu Gréivemaacher a mir haten en do materiewit. Mir hate äis do bereet erkläert, iech dëst Joer zu Käerch ze empfänken. A mir ware begeeschtert, dat eis Propositioun spontan ugeholl gi war.

Leif Kommerodinnen a Kommeroden! Mir sin där Jéngster keng méi an eis Reihe gi vu Joer zu Joer ëmmer méi kleng. Eis Generatioun gouf an der Zäit, wéi mer jonk Meedercher a jonk Borschte waren uren ausgeblutt. An zënter hier sin der eng Onmass fréizätteg verstuerwen als Folleg vun all deem Schrecklechen, wat mir an eiser Jugendzäit hu missen duerchstoen. Haut um Ufank vum Kongress wëlle mer all deenen dausenden aus eis Reihen an enger Minut de silence gedenken an esou hir grouse Affer wierdegen.

Um Kongress vun haut huelen 134 Delegéiert deel. Si representéieren 41 Sectiounen. Do madde wir festgestallt, dat de Kongress beschlossfähneg as an ech deklaréieren heimat, dat de Kongress eröfnet as.

Begréissungsprooch vum Nationalpresident Jos. Weirich

Ech därf dëst Joer roueg ufänken, iech, liew Kommerodinnen a Kommeroden ze begrüessen, ausser der Press si keng Härten heilbannen. Och de Buurmeeschter as en Enrôlé de Force. Déi 134 Delegéiert, déi haut op Käerch komm sin, representéieren 41 vun eis Sectiounen. Iech allerguer e grouse Merci fir ären Interessi. Eng Sectioun huet sech entschëllegt an ofgemellt. Ech begrüesse ganz speziell ons Kommerodinnen a Kommeroden, déi mat fédériert sin. Et sin dat: d'Associatioun vun den Tambower, vertueden durch hire President Gaston Junck an de Sekretär Jules Steffen, d'Vertriederinne vun der Associatioun vun de survivants, Madame Josée Reef a Melanie Flammang, an dann eise gudde Frënd Néckel Kremer als Vertrieder vun deene bëiden Resistenzorganisatiounen "Lëtzeburger Route Léiw" (L.R.L.) an den "Anciens Résistants de Differdange" (A.R.D.). Frënd Néckel: Du hues äis eng grouse Freed gemaach, dass du haut bei äis komm bass an nodréiglech wësche mir dir all Guddes an eng guut Gesontheit zu dengem 80. Geburtsdag. Entschëllegt huet sech eise Kommerod Jean Gremling, Seng Gesonndheet as nët déi bescht. Hien as an der Klinik. Mir wënschen him e prompt Retablissement vu senger Gesonndheet an hoffen, dass hien dat nächst Joer erëm bei äis ka sin. Dat hei gouf Samschtes normëttes gesot. Den Dag drop as eise Kommerod Gremling verscheed a vir all Zäit vun äis gaangen.

De President Weirich as weidergeluef an huet de Komerod Guy De Muysier entschëllegt. Hie présidiéiert d'Kommissioun fir d'Realisatioun vum Mémorial de la Déportation an dem ale Gebel vun der Hollerecher Gare. Hien as am Ausland a kënnert eréischt muer erëm. Weider huet de President vun den Engesiedeleiten sech ofgemellt. Hien as och krank. Ofschléissend soen ech schon elo de Pressevertreider an de Photographen e grouesse Merci an dat am Viirraus fir hir Reportagen an der geschriwwener Press.

Aktivitéitsrapport

E gouf viirgedroe vum Komerod Jim Bolmer.

Mir, déi lwwerliwend vum der "Jeunesse Sacrifiée" hun äis haut hei zesummegefond, fir eise Nationalkongress oder méi einfach ausgedreckt, fir eis ordentlech Generalversammlung ze halen esou wéi et an de Statute vum eiser Organisatioun steet.

Mir dürfen zu Gascht sin bei de Komerode vun der Enrólés de Force Sectioun Käerch. Dës Sectioun, gegrënnt am Joer 1989 as eng relativ jonk an d'fir sin "ons Jongen a Meedercher vu Käerch" mat zimlech onverbraucher Energie un d'Organisatioun vum Kongress erugaang. Mir soen hinne vu ganzem Häerze merci.

Dankbar si mer awer och eisem Schicksal an dat, well mer nach do sin an doduerch déi grouesse Chance hun, d'Komerodschaft flegen ze dürfen. Nëmme iwwer si oder wéinst dëser Komerodschaft as et äis méiglech d'Undenken un eise gefaaten, gemuerten a verstuerwe Komerodinnen a Komeroden an Erinnerung ze rufen. Eis Devise war a bleiwt: Erënneren, Gedenken a nët vergiessen.

Dofir och dee massiven Asaaz am leschte Joer, am Joer vun de 50ten Anniversairen vun Evénementer, déi eist Liewen entscheedent gezeechend hun. Niewebäi wéll ech just drun erënneren, dat haut wirun 106 Joer dem Härgott dee fatalisten Irtum seit Mënschegedenken ëmerlafas, wéi hin den 20. Abrël 1889 zu Braunau am Inn, engem Bouf, deen Adolf Hitler geheesch huet, erlabt huet op d'Welt ze kommen. Dee Monstrum verdegnt et eigentlech nët, dass mir säi Numm relevéieren, an dach war hien d'Ursach vun eiser Präsenz haut zu Käerch. Déi vun him a vu sengen Akylyten begaange Verbrüchen, déi en immenst Leed iwwer Europa bruecht haten, hun hir néfaste Auswirkungen era bis an eise heiteg Zäit. Déi Wonne, déi vun de Preise geschloe goufen, sin nach ëmmer nët ausgeheelt. Näischt vun all deem wäert vergiess gin, bis keng lieweg Zele méi do sin.

Mat de journeés commémoratives uechter Land gesouch et folgendermoossen aus: den 30.1.: veillée nocturne um Kanounenhiwwel - 50. Annivraire vum Massaker zu Sonnenburg; den 3.4. zu Grousbous; de 7.5. zu Stroossen; den 11.5.: Oktavmass an der Kathedral; de 14.5. zu Uewerkuer; de 5.6.: zu Clief beim Monument vum G.I., organiséiert vun der Fédératioun zesumme mat der Nord-Sectioun, der Geméng Clief an der amerikanescher Ambassade; de 5.6. zu lechternach; de 9.7. zu Gréivenmaacher, de 9.9.: Journé commémorative nationale vun den Enrólés de Force an der Stad; de 24.9. zu Monnerch; den 1.10 Rammerch zu Holz; de 15.10. zu Jonglénster den 18.10.; zu Woltz; den 28.10. zu Eitelbréck an den 26.12.: zu Diddeléng.

Inaugurationsfeieren: zu Bëschduerf gouf bei der Kirch eng Enënerungsplak fir de Josy Houtmann, gestéift vu sengen Komeroden ëmmer dem Protektorat vun der Sectioun Useldéng; de 5.2. gouf zu Rippweiler um Gebuertshaus vum Pierre Hommel eng Plack dévoléiert, gestéift vun der Sectioun Useldéng. Den Hommel Pir as ee vun deenen 91 Enrólés de force, déi zu Sonnenburg ermuerd goufen; de 7.5. gouf zu Moutfort eng Erinnerungstäle fir d'Nazi-Affer vun der Geméng Moutfort ageweit; de 7.5. gouf zu Éire vun den Krichsaffer eng Plack zu Beyren ageweit; den 8.5. gouf op Initiative vun der Diddelénger E.d.F.-Sectioun bei der Kirch eng Enënerungsplak ageweit; de 14.5. op Oktavsondeg gouf an der Kathedral zu Lëtzebuerg eng Enënerungsplak ageweit, déi un d'Tragik vun der Résistenz, den Anciëns Combattants an den Enrólés de Force erënneren soll; den 8.10. war et zu Nidderanven op der Plaz genannt "am Sand" wou e neit Monument aux Morts ageweit gouf. D'Geméng Nidderanven huet dat Monument oprichte gelooss; den 15.10. war et zu Stroossen d'Awelung op der réaménagierter Plaz bei der Kirch op där och de Monument aux Morts en neien Emplacement huet; an da war am Institut Supérieur de Technologie um Kiirchbiérg d'Awelung vun engem Monument zu Éire vun de Studenten "Morts pour la Patrie" aus dëser Schoul. Responsabel zecheent duerfir e ganz aktive Organisationscomité ëmmer der Présidentschaft vum Claude Pescator, assistéiert vun de Komeroden Léon Raths a Ben Jacob.

Verschieden Enënerungszerémonien a Versammlungen: den 18.2. huet d'Association des Survivants des Enrólés de Force hir Generalversammlung ofgehalen. Den 23.3. gouf zu Woltz dem trageschen Dout vum Komerod Henri Roth an engem Mess geduecht. Zu Hamm huet den 2.4. wéi all j'ours d'Entente des sociétés vun Hamm op eng Cérémonie zu Éire vun de gefaatenen

amerikaneschen Zaldoten invitéiert gehat. De 26.5. hu mer un eng Enënerungsfeier an engem Versammlung vun eise Frënn vun der Résistenzorganisatioun Lëtzebuurger Roudé Léiw (L.R.L.) deelgeholl. De 27.5. ware mer um Mémorial Day um amerikanesche Kiirfecht derbäi an waren op dem Eirwäin, deen an der amerikanescher Ambassade offiriéiert gouf. Den 28.5. hat d'Brigade Piron un de 50. Annivraire vum Armistice 1945 erënneret. De 9.7. ware mer um Remembrance Day zu Eitelbréck derbäi. Op der Gedenkfeier zum 52. Annivraire vum Streik vu 1942 ware mer den 30.8. op Woltz gaangen. Den 22.10. hu mer un der Generalversammlung vun de Lëtzebuurger Emsidler deelgeholl. Zesumme mat de Mëmbere vun der R.A.F.A. (The Royal Air Force Association) hu mer de 27.10 un d'englesch Piloten geduecht, déi zu Lëtzebuerg begruewe sin. De 7.12. ware mer derbäi, wéi déi lwwerliwend vun deenen 140 Lëtzebuurger Jongen de 50. Annivraire vun hirem Erëmkommen aus russescher Geméng faangenschaft begaangen hun. Den 8.12. ware mer un amerikanesche Kiirfecht derbäi, wéi un de 50. Doudesdag vum General Patton geduecht gouf. Et war dat zugläich den Ofschloss vun de 50-Joerfeieren vun der Libération vun eise Ländche. Dës Gedenkfeier war organiséiert a finanziéiert vun der amerikanescher Ambassade, déi eng Réceptioun am neien Théâtre gin hat.

Offiziell Invitatiounen, déi iwer de Service Information et Presse vun der Regierung un eise Organisatioun adresséiert waren: den 21.3. gouf an der Châmbre an engem Extraséizung un de 50. Joersdag vun der "Installation d'une commission consultative" erënneret. De 14.4. as de 50. Annivraire vum Retour aus dem Exil vun eiser Grande-Duchesse CHARLOTTE gefeiert gin. Den 8.5. E ganzen Dag hun d'Enënerungsfeieren gedauert fir de 50. Annivraire vum Armistice. Deemols war endlech deen onselege Weikrich eriwuer. Mir waren bei de Feieren derbäi: beim Hinzter Krätz, um Kanounenhiwwel, bei der Gëlle Fra, am Te Deum an der Kathedral a beim Monument vun der Grande-Duchesse CHARLOTTE. Den 12.5. ware mer derbäi, wéi eng Delegation vu russeschen "Anciens Combattants vu Stalingrad" Blumme bei der Gëlle Fra néiergeluecht huet. Den 23.6. ware mer am Te Deum an der Kathedral — et war de Nationalfeierdag. Mir waren dann och derbäi den 8.10. op der Journé commémorative nationale, an zwar um Kanounenhiwwel, an der Kathedral an och zu Hollerech beim Mémorial de la Déportation, wou ëmmer aneren och vun engem Regirungsmember an engem Schiffe vun der Stad Lëtzebuerg Blummen néiergeluecht goufen.

le problème qui nous préoccupe encore aujourd'hui, 40 ans après la fin de la Deuxième Guerre Mondiale. Il s'agit de rapatrier les tous derniers survivants enrôlés de force qui se trouveraient encore dans les camps de prisonniers de guerre en Union Sovjétique. En l'occurrence il s'agit de dépister les traces de 126 de nos camarades renvoie les dernières traces connues dans l'un ou l'autre des 74 camps de prisonniers de guerre en Union Sovjétique. Afin d'avoir une définitive certitude sur leur mort ou leur survie éventuelle, nous vous saurions gré de bien vouloir passer les questions suivantes aux autorités sovjétiques:

1° A quelle date les divers camps de prisonniers ont-ils été dissous?

2° Quelle a été la destination de transfert des prisonniers des dit camps?

3° Que sont devenus les enrôlés de force luxembourgeois de ces camps?

4° Existent - il des indications sur des enrôlés de force luxembourgeois décédés dans les camps et que renseignement-elles?

5° Pourrions nous avoir une liste exacte des décès d'enrôlés de force dans les camps de Kirsanow et de Tambow?

S'il ne nous appartient pas de raviver la douleur des familles concernées, il est de notre devoir de chercher d'éclaircir une fois pour toute le sort des victimes innocentes d'une guerre atroce. Veuillez agréer, Monsieur le Président, etc.— etc.—.

Geléeleth enger Visite vum eisem Châmbrepräsident Leon Bollendorf zu Moskau, huet hien den 23. Februar 1988 dem Här Talkunow, Präsident vum Sovjet Suprême vum der URSS, eng Komeroden iwwerrecht, déi bis dato nach nët helheim sin. Dës Lëscht war zesummegefallt gin vum Fédérationscomité. De 25. März 1988 schreiw den Här Bloes, deemolegen Ambassadeur zu Moskau, dem Ausseminister, dem Här Jacques Poots, dass hie eng éischt Lëscht als Resultat vu Recherchen zougestallt gin wär. Den 18. Mee 1988 huet den Här Bloes dem Präsident vum eiser Châmbre déi Lëscht iwwerrecht, déi äis vum Ministère des Affaires Etrangères den 20. Mee 1988 zougeschéckt gouf.

De 15. Februar 1993 gouf de Geschichtspröfesser Paul Dostert vum Ausseminister Poots mat der Recherche an de russeschen Archiven beoptragt. Hie sollt versichen d'Schicksal vun onsen nach ëmmer vermësst Komeroden opzeklären. Sonndes, den 28.3.1993 war eng éischt Entrevue tëschend dem Här

Dostert, dem Erny Heintz, dem Guy De Muysier an dem Jos. Weirich. Ech wëll alles hei opzielen, wat mir ënnerholl hun, fir de Reproche ze widderteien, deen äis gemach gouf, a wou äis viirgehält gin as, mir hätte geschlof.

Den 23.3.1993 war eng Informatiounssetzung mat dem "Verband der Heimkehrer", der "Kriegsgefangenen- und Vermisstenangehörigen". Dorun hie deelgeholl: Guy De Muysier, Paul Dostert, René Rodesch, René Didier. Si konnten äis déi éischt Renseignementen liiwerehen, iwer d'Arbechten vum éisträichesche Professor Stefan Kamer vum der Grazer Universität.

An enger anerer Entrevue mat dem Staatsminister Jean-Claude Juncker as festgehaalen gin, nodeem dem Paul Dostert seng Missioun nach eemol bestätegt gi war, op russesch schwätzend Leit zeréckgräifen ze dürfen, déi dem Här Dostert a sengen Aktiounen hëllef sollehen.

De 15.9.1993 hun der Moskauer Equipe hir Recherchen démarriert. D'Léizebeuerger Ambassade zu Moskau war matzoustänneg fir dës Arbechten. Vum 16. bis de 19. Oktober 1993 war zu Graz eng Entrevue mat dem Professor Kamer. Vum 8. bis de 16. Februar 1994 war de Paul Dostert zu Moskau, fir d'Arbechten déi bal ofgeschloss waren ze kontrolléieren an och fir dee finanzielle Volet ze régléieren. Hei bleiwte ze soen, datt déi Käschten, déi déi ganz Entreprise mat sech bruecht huet, vun eiser Regierung gedroe goufen.

Am Verlat vun enger klenger Feierstonn goufen eisem Ambassadeur d'Disketten vum Professer Stefan Kamer iwwerrecht. De 15. März 1994 waren déi Disketten mat der diplomatescher Valis zu Léizebeurg gelannt. Dem Paul Dostert seng Arbecht gong dun érischt zegutstuter un. An enger läschter Entrevue vum 21. Juli gouf festgestallt, dass déi Diskette codéiert ware vun de Russen, wat de Viirstellung vum eiser Regierung nët entsprach huet. Mat Verspéidung duerch d'Krankheet vum Professer Kamer an aneren onerwarte Schwierigkeete koom de Professer Dostert, an datt nach nëmmen op Privativitativ hin, érischt am Mee 1995 an de Besët vun decodéierten Disketten. A senger Fräizäit konnt hien dun seng Arbechte färdég maachen. Den 3. August 1995 war hien esou wäit, datt en d'Resultat dervun dem Staatsminister viirée konnt. Ech menge richtig ze leien, wann ech mir erlaben am Numm vun der Féderatioun an am Numm vun iech all dem Professer Paul Dostert häerlech merci ze soen. Am November 1995 huet de Staatsminister, den Här Jean-Claude Juncker äis dëse Brëif geschriwwen:

"Monsieur Jos. Weirich, président de la fédération des victimes du nazisme enrôlés de force. Monsieur Paul Dostert vient de me remettre

le rapport final définitif des recherches dans les archives de la Fédération de Russie en vue d'éclaircir le sort de ceux des enrôlés de force portés disparus. J'ai l'honneur de vous faire tenir une copie en annexe du rapport nous remis en début d'année. Je saisis cette occasion pour vous présenter, Monsieur le président, l'expression de mes sentiments très distingués.

An hei as dann elo wat bei deene Recherchen erauskomm as. Ech mengen et géif elo zevill Zäit verlier, wann ech all Einzelheeten haut an hei géing opzielen. Duerfir bräicht ech e puer Stonnen, an déi Zäit steet äis ganz einfach nët zur Verfügung. Mir sii selbstverständlech all deene vun iech zur Verfügung, déi un Détailler interesséiert sin, an datt donnesches nomëttes an eisem Service méi wëllt wëssen, deesoll sech mat äis otfspriechen an e Rendez-vous ausmaachen. Mir stin him da Ried an Antwort.

Ech hat iech viirdrun e puer Détailler vum Robert Bruch sengen Lieweslaat geliwert, Déi hun ech aus deene Fiche geholl, déi aus dem Moskauer Archive stamen. Also, all Ennerlagen vun deene Jongen, déi an der Zäit mat Russen a Kontakt kom waren, do a russescher Gefaangenschaft waren, leien zu Moskau am EX-KGB-Archiv. Dir wësst also scho gläich, wat alles do erausgelies ka gin. Wat mir elo vun Ennerlagen hun, hu mer an dräi verschidden Deeler zesummegefaast. Do gët et eng éischt Lëscht mat 1.894 Nimm vu Jongen, déi während enger gewëssen Zäit a russescher Gefaangenschaft waren. Enger zweeter Lëscht vun 212 Nimm vu Jongen, déi an de russesche Lagere gestuerwe sin. An enger drëtter Lëscht hu mer dann 152 Nimm vu Persounen, déi durch d'Russe rapatriéiert goufen.

Zu Lëscht eent bleiwte ze soen: An där Lëscht sin och déi 212 Verstuerwen dran. An der Lëscht dräi, do figuréieren eng Parti Nimm vu Jongen, déi agezu waren, an déi sech durch irgendwelleg Emstänn der Gefaangenschaft entzéele konnten. Mir hun zu dem Beispill een hei bei äis setzen, datt as de Clees Jos.

Dee gréissten Deel an der Lëscht dräi, si Nimm vu Leit, déi vun de Preisen émgesiedelt gi waren, Frae - Kamer a Männer, jo ganz Familien sin do derbäi. Si koumen iwwer verschidde Routen nees heem, ënner aneren och iwwer Odessa.

Déi zweeter Lëscht as déi interessant. Déi huele mer äis e bësselche méi genee ënner d'Lupp. Ech hu versicht durch Eliminatioun der Wourecht méi séier op d'Spur ze kommen. Ech hun all déi erausgezun, déi nët zu Tambow waren oder zu Kirsanow, an do gestuerwe sin. Eis Tambower vergläichen elo hir Lëschtien mat deenen aus Moskau. Der russescher Lëscht no wieren 153

Jongen zu Tambow an zu Kirsanow gestuerwen. Deemo bliiwene der nach 59 rescht. Vun deene 59 rechne mer dann nach eemol 36 Nimm vu Jongen ewech, déi äis als vermësst oder gestuerwe bekannt sin. Et bliwene also: 59 - 36 = 23 Nimm iwwer. Bei deenen 23 as Verschiddene onkloer. Enner deesen 23 Nimm waren ech déi vu 7 Persounen déi a priori ewechfalen, well et sech ëm esouer handelt, déi sech fräiwëlleg an d'Wehrmacht gemellt haten. Och datt as schon deemols vun de Russe festgehale gin. Déi 16 Jongen, déi elo rescht bliwwe sin, do musse mer onbedéngt weider Recherche maachen. Ech liesen ech elo hir Nimm viir. Wann ee Numm iech bekannt sollt sin, da wann iech geliwte, so äis gläich no der Versammlung Beschëed oder maacht datt nodréilech um schréffleche Wee.

Et sin: Antony Nicolas, Genck Paul vu Befort, Kanton lechternach, Goedert Jean vun Esch/Uelz., deen war zu Nanzeg gebuer; Gonner Metty vun Dikrech, deen as 1922 gebuer; deen war wéi et scheingt eng Zäit zu Eschweiler; Klein Fernand vu Léizebeurg, Millebacherstrooss, 48, e Koch Paul vun Esch/Uelzrecht, 1921 gebuer; Konrad Nicolas vun Esch/Uelzrecht, 1920 gebuer; Kremer Fernand-Jean, zu Tréier gebuer an deen hätt zu Wasserbëlleg gewunnt (bei deem besteet d'Méiglechkeet, datt et sech bei him ëm e Preis handelt, deen déisäit der Musel gewunnt huet a sech als Léizebeuerger ausgin huet, fir éischer heemzekommen); Spiller Franz; Schweich Ugene, Stemper Emile vu Beetebeurg, Poots Emile vun Diddeléng, bei deem hun et erausfond, dass en nach e Brudder hat an deen war fräiwëlleg an der Wehrmacht, hire Papp heescht Léonard. Also bei deem Poots Emile, do as eng Indikatioun op der Lëscht, déi mer nach méi genee ënnersiche mussen. Dann hu mer nach e Walter oder Wolter vu Flangen (eng onekannten Uertschaft). An dann hu mer e Läschtien, deen heescht Zimmer X. a soll vun lechternach sin.

Ech hu versicht durch Eliminatioun aus der Ongewëssheet erauszekommen. Eng éischt Konstatatioun: Op eis Fro vun 1985: "Que sont devenus les enrôlés de force des dit camps?"; geing ech, esou Leed et mer och deet, antwerten: "Mir si rose wéineg gewuer gin!" Eis héichgeschrauwten Erwaardunge konnten nët erfüllt gin. Déi äis elo viirleidend Lëschtie sin trotz där viller Arbecht an deem sellege gudder Wëll vun alle Bedeelegten mat Viirsicht ze genëssen. Et sin vill lirtërmer an Ongenauegkeeten dran enthalten. Datt as awer ganz besonnesch den Iwwersetzungen zouzeschriewen. Eemol vum Léizebeurgeschen, Däitschen oder Franséischen an dat Kuryllescht, dann elo vum Kurylleschen nees zereck an déi äis bekannte Schreiwweis. Do

si Fehler einfach onvermeidbar. An da muss een och nach bedenken, dass all déi Russen, all déi Donnéen niddergeschriwwen hun, och alt keng Schrëftgeléiert waren.

Jo! Et kënnst ee soen: De Bierg huet eng Maus gebuer. Dat Ganzt huet vill Suën an Arbecht kascht an et as wéineg derbäi erauskomm. An dach as esou eng Beurdeelung e bësselchen ongerecht. Et gët, wann ee méi genee hi kuckt, och Positives ze verzechnen an dat sin:

1. Dir hut jo mat mir festgestallt, dass d'Relatiounen tëschend der Reginung an den enrôlés de force sech weesentlech gebessert hun. An dat as gutt esou. All deenen, déi äis gehollef hun, d'Häre Jean-Claude Juncker, Jacques Poss, Bloes, Guy De Muysen, Léon Bollendorf, Paul Dostert, René Rodesch an eng ganz Rëtsch vu Komeroden aus eise Reihen hu mat derzou bäigedroen, en absolut däischtert Kapitel vun der Zwangsrekrutéierung an e bësselche méi kloert Liicht ze setzen. Weider därfe och nët vergiessen dem russeschen Ambassadeur hei zu Lëtzebuerg en häerzleche Merci ze soen. Bei der ganzer Aktioun sin awer och nach e puer administrativ Resultater ze verzechnen.

2. Mir wëssen elo endlech eppes, wouriwwer 1974 laang a vill geschwat gi war, an zwar dass Lëtzebuerg a 232 Lager a Russland passéiert sin. Leider wësse mir nëmmen d'Nummeren, mä nët wat fir ee bestëmmten d'Lager domadde gemengt as an och nët wou et an dem grouse Russland loug. De Frënd Norbert Melchers huet sech ugebueden, weider Recherche mat ons ze maachen, fir datt iwwer dës Saach eppes an onsen Dokumentatiounscenter zu Hollerech op der Gare kënnst.

3. E Beispill: Op der Lëscht fanne mer de Metty Kramp vu Mënsbech. Dee war äis am Oktober 1945 als verstuerwe gemellt gin ouni genéen Doudesdag oder soss irgend eppes Konkretes. Elo wësse mer e bësselche méi. Hien as den 13. August 1945 gestuerwen an domadden hätte mer de Bewäis vu sengen Dout, esou datt d'Administratioun dat an hir offizell Pabeieren androe kann.

Ganz kuerz wëll ech jhust nach sträifen, wat mer och alt nët gefällt. Ech hu festgestallt, datt a ville Gemenge deen arrêté ministériel, dee séingerzäit de Jongen, déi am Krich hiert Liewe verluer hun, de Mort pour la Patrie zouerkannt guf, nët iwwerall befollegt gin as. Mir mussen intervenéieren, fir datt dësen arrêté à la lettre ausgefouert gët.

E weideren Erfolleg vun dëse Lëschten, as de Fait, dass dir mir esoulaang nogelauschtert hut an domadden ären doudege Komeroden är wert-

voll Zäit geaffert hut. Ech zéihen elo dee riesege Portal déisäit der Oder-Neisse Ligne ganz lues zou, a wënsche mat iech all deenen Dausenden, déi gefall an an der Gefaangenschaft gestuerwe sin, déi bis haut vermësst sin, d'Rou an der Éiwegkeet. All Éier an Unerkennung hiren onermiesslechen Affer!

Aus eiser Agenda

All Méndes owends um 18 Auer, no den Informatiounen an dem Manifestatiouns-kalenner op **RADIO DIDDELENG** 103,6 fm oder op der Gemeinschaftsantenn 100,3 éng Sendung iwert **Geschicht vun der Lëtzebuerg Jugend am 2te Weltkrieg – Diddeléng a schwéierer Zäit.**

Zu Diddeléng as eng Dauerausstellung **d'Enrôlés de Force vun 1940 bis haut.»**

Fir de Public as se op all Donneschdeg muerges vun 9.15 bis 11.15 Auer.

Sie kann awer och all Dag a Feierdag besicht gi vu Gruppen. Duerfir soll ee sech viirdrun umellen an zwar op engem vun den Telephonsnummern: 511717/ 514389/ 5102 82.

Sonndeg, den 8. September 1996

Journée commémorative nationale vun den enrôlés de Force an der Stad.

Sondeg, 15. September 1996

Promenade surprise vun den Enrôlés de Force zu Stolzembuerg.

Sondeg, den, 13. Oktober 1996

Journée commémorative zu Jonglënster

Samschdeg, den 09. November 1995

Journée an Assemblée générale vun der Amicale des Anciens de Tambow.

7. Dezember 1996

Assemblée générale vun der Amicale des Enrôlés de Force Jonglënster an Emgéigend um 14.30 Auer zu Jonglënster.

Stierwesdag, den 26. Dezember 1995

Traditionnell Commémoratiounsfeier zu Diddeléng fir all gefaal, vermëst a no dem Krich verstuerwen Enrôlés de Force.